

Інформація про розвиток ринків небанківських фінансових послуг України у 1 кв. 2007 року

За результатами I півріччя 2007 року на ринку небанківських фінансових послуг спостерігається подальше зростання кількості фінансових установ, що мають визначене законодавством право надавати певні види фінансових послуг, та, відповідно, зростання обсягів їх активів та основних показників діяльності.

Так, якщо на кінець 2006 року до Державного реєстру фінансових установ було внесено інформацію про 1 745 небанківських фінансових установ, то на кінець I півріччя 2007 року було зареєстровано вже **1 821** установу (збільшення на 76 установ за 6 міс. 2007 року).

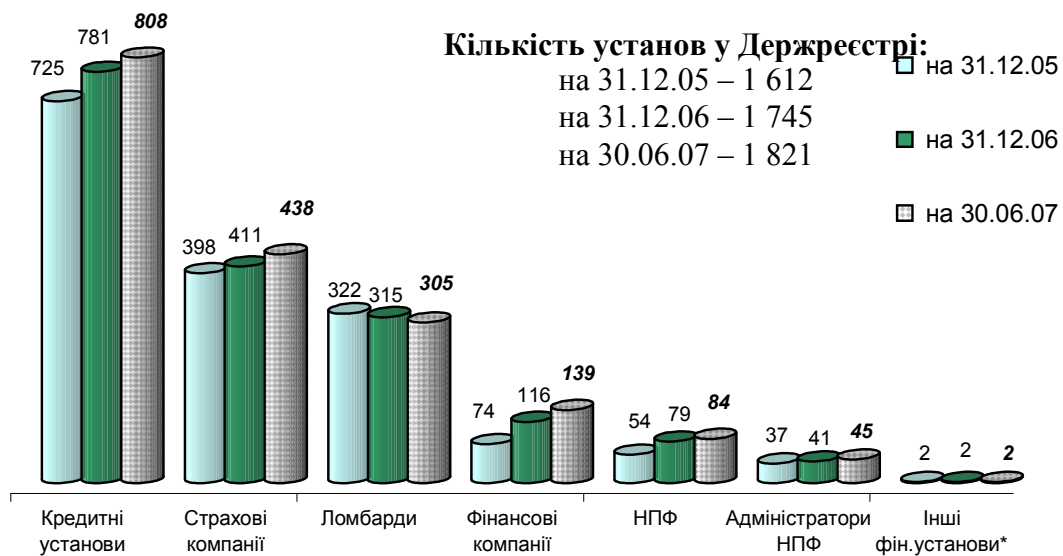

Рис. 1. Кількість зареєстрованих небанківських фінансових установ у 2005- I півр. 2007 р.

Разом із кількісними показниками, зростають і якісні показники діяльності небанківських фінансових установ. Так, якщо за результатами 2006 року загальний обсяг активів небанківських фінансових установ становив 32,8 млрд. грн¹, то на кінець 1 кварталу 2007 – 33,3 млрд.грн. (приріст 1,5%)

Випереджаючими темпами нарощували обсяг активів недержавні пенсійні фонди (приріст 17%), фінансові компанії та кредитні спілки (приріст по 9%). Активи найвагомішого сектора ринку небанківських фінансових послуг – сектора страхування – знизились з початку року на 0,1%, через вихід з ринку 9 страховиків. В результаті активи тих компаній, що прийшли на ринок не покрили втрати сумарних активів ринку через вихід компаній. На кінець звітного кварталу на 12% скоротився обсяг активів ломбардів. Це, частково, викликано зменшенням кількості ломбардів через встановлення жорсткіших умов їх діяльності (за 3 міс. поточного року із Держреєстру було виключено 8 ломбардів).

¹ Обсяг активів ломбардів взято за 9 міс. 2006 року

Нерівномірне зростання активів різних сегментів ринку обумовлене в основному різними стадіями їх розвитку: нещодавно створені недержавні пенсійні фонди лише розпочинають свою діяльність і нарощують активи з відносно незначної бази; поряд з цим за рік різко збільшилась кількість компаній, що надають послуги з управління активами фізичних та юридичних осіб у сфері житлового будівництва, тоді як кількість страхових компаній залишається сталою (збільшення за рік склало усього 3%, тоді як за квартал 4%) і різкого збільшення рівня капіталізації у цьому найрозвинутішому небанківському секторі протягом року не відбувалось.

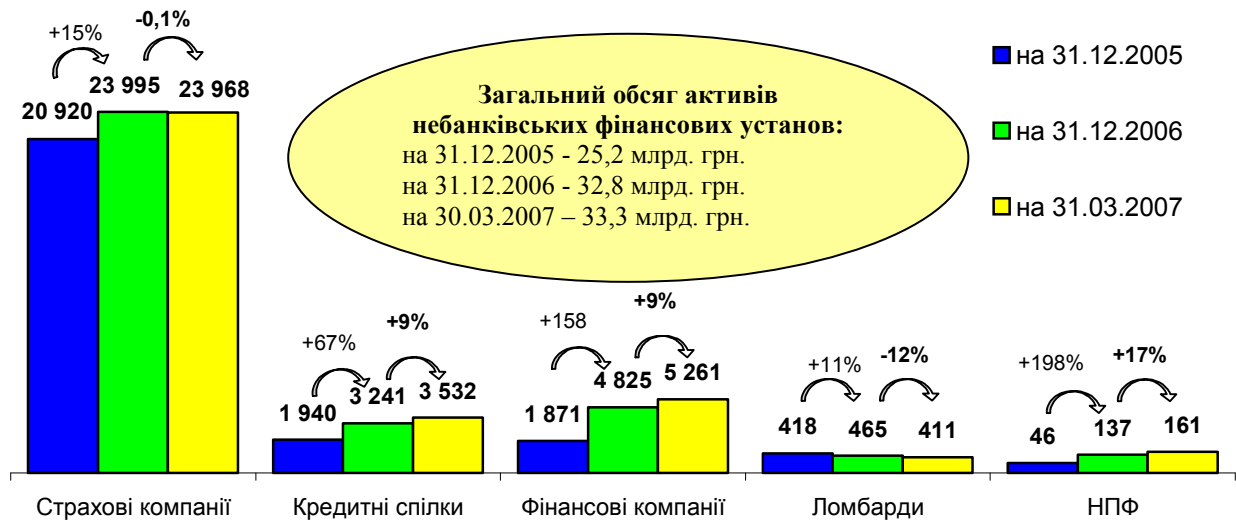

Рис. 2. Динаміка обсягів активів небанківських фінансових установ, млн. грн.

Проте слід зазначити, що небанківський фінансовий сектор у цілому ще значно відстає від банківського як по загальному обсягу активів, так і по темпах їх росту: якщо за 1 квартал 2007 року активи банків зросли на 11,2%, то небанківських фінансових установ (НФУ) – лише на 1,5%, що призводить до поступового зниження долі активів небанківських фінансових установ у активах усього фінансового сектора (у 2005 році доля активів НФУ становила 10,2%, у 2006 році – 8,5%, за результатами 1 кв. 2007 – 7,8%).

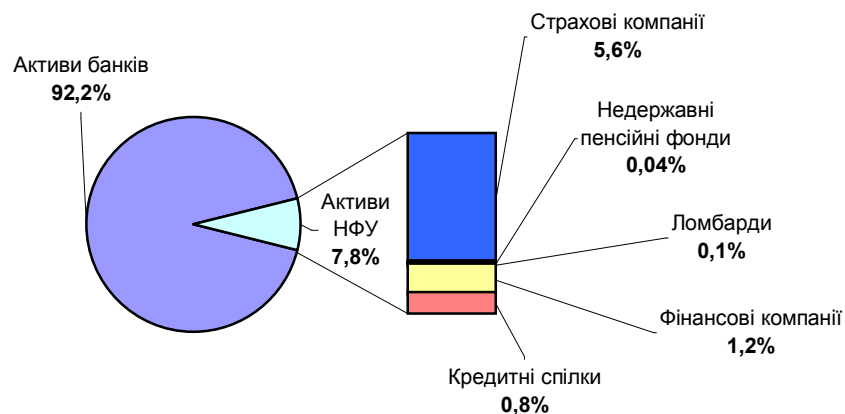

Рис.3. Активи фінансових установ станом на 31.03.07

Таблиця 1.

**Основні показники діяльності фінансових установ – учасників ринку
небанківських фінансових послуг**

Сектори ринку небанківських фінансових послуг та показники їх діяльності	31.12.04	31.12.05	31.12.06	31.03.07
Страховання				
Кількість укладених договорів страхування (тис. шт.)	285 873	336 824	554 579	29 958
Загальні активи (млн. грн.)	20 013	20 920	23 995	23 968
Страхові резерви (млн. грн.)	8 272	5 046	6 014	5 538
Валові страхові премії (млн. грн.)	19 431	12 854	13 830	3 506
Валові страхові виплати (млн. грн.)	1 540	1 894	2 599	774
Недержавні пенсійні фонди				
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (тис. осіб)	26	88	193	217
Загальні активи НПФ (млн. грн.)	11	46	137	161
Пенсійні внески (млн. грн.), у т.ч.	-	36,4	119,7	141,6
- від фізичних осіб	-	2,2	5,3	6,4
- від юридичних осіб	-	34,1	109,1	134,4
- переведено кошти фізичної особи до пенсійного фонду від іншого пенсійного фонду	-	0,093	5,3	0,8
Пенсійні виплати (млн. грн.)	-	1,7	4,0	4,7
Кредитні спілки				
Кількість членів КС (тис. осіб)	785	1 231	1 791	1 816
Загальні активи (млн. грн.)	840	1 940	3 241	3 532
Обсяг виданих кредитів членам КС на звітну дату (млн. грн.)	691	1 442	2 597	2 901
Обсяг залучених депозитів членів КС на звітну дату (млн. грн.)	550	1 146	1 927	2 193
Фінансові компанії				
Загальні активи (млн. грн.)	816	1 871	4 825	5 261
Обсяг наданих послуг (вартість фінансового активу, що є предметом договорів, млн. грн.)	3 415	7 049	12 225	5 897
Ломбарди				
Загальні активи (млн. грн.)	232	418	465	411
Обсяг виданих протягом звітної періоду кредитів під заставу майна (млн. грн.)	н/д	1 429	1 524	428

Діяльність *страхового ринку* у I кварталі 2007 року свідчить про подальшу його стабілізацію (табл. 2.).

Протягом I кв. 2007 року з усіх видів страхування укладено 29 958 617 договорів, у тому числі зі страхування життя 85 295 договорів.

За звітний квартал з усіх видів страхування отримано 3 505,8 млн. грн. валових страхових премій, з них зі страхування життя 135,3 млн.грн (3,9% валових страхових премій), що значно перевищує обсяги надходжень страхових платежів за 1 кв. минулого року. Так, порівняно з аналогічним періодом 2006 року, валові страхові премії зросли на 34,2%, премії зі страхування життя на 66,8%.

Частка страхових премій сплачених на внутрішньому ринку перестраховування (перестраховикам-резидентам) становила 1 046,5 млн.грн. (29,8% від валових страхових премій).

Протягом звітного періоду страховиками здійснено страхових виплат на суму 774,0 тис.грн. (у 2,3 раза більше, ніж за 1 кв. 2006 року), в тому числі зі страхування життя - 5,2 млн.грн.

Таким чином рівень валових страхових виплат на кінець 1 кв. 2007 року становив 22,1% і був значно вищим, ніж у попередніх періодах: на 31.12.06. рівень виплат 14,7%, а за 1 кв.2006р. 18,8%.

Безпосередньо зі страхувальниками-фізичними особами за 3 місяці 2007 року укладено 28 464 406 договорів (95% усіх договорів страхування укладених протягом 1 кв. 2007 року), в тому числі 41 019 зі страхування життя (48% усіх договорів страхування життя укладених протягом звітного періоду).

Від страхувальників-фізичних осіб за 1 кв. 2007 р. надійшло 816,3 млн. грн. страхових премій (23,3% валових страхових премій). Сплачено у вигляді страхових відшкодувань фізичним особам становила 301,6 млн.грн., таким чином, рівень виплат фізичним особам (відношення виплат до премій) був на рівні 37%.

На рис.4. станом на 31.03.07 та кінець 2005 та 2006 років представлені показники обсягів активів страховиків та сформовані страхові резерви.

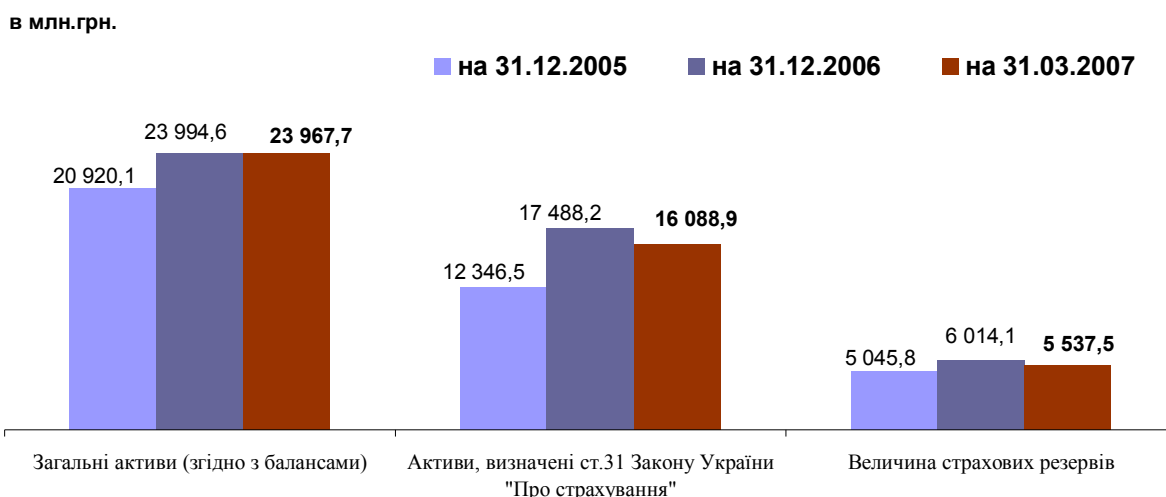

рис. 4. Динаміка активів та страхових резервів страховиків, млн. грн.

Таблиця 2.

Динаміка основних показників ринку страхування

Показники	1 кв. 2006	1 кв. 2007	Приріст	
			млн.грн.	%
Активи згідно балансу, млн. грн.	20 399,6	23 967,8	3 568,2	17%
Страхові резерви, млн. грн.	4 007,9	5 537,5	1 529,6	38%
Частки перестраховиків в страхових резервах, млн. грн.	1 495,0	1 771,9	276,9	19%
Валові страхові премії, млн. грн.	2 611,7	3 505,8	894,1	34%
Валові страхові виплати, відшкодування, млн. грн.	343,0	774,0	431,0	126%
Валові страхові премії з видів страхування інших, ніж страхування життя, млн. грн.	2 530,6	3 370,5	839,9	33%
Валові страхові премії, отримані від страхувальників фіз. осіб з видів страхування інших, ніж страхування життя, млн. грн.	419,8	723,5	303,7	72%
Вхідне перестраховання з видів страхування інших, ніж страхування життя, млн. грн.	955,1	1 000,3	45,2	5%
Вихідне перестраховання з видів страхування інших, ніж страхування життя, млн. грн.	1 074,7	1 289,8	215,1	20%
<i>у т.ч. перестраховикам - нерезидентам, млн. грн.</i>	80,8	243,4	162,6	201%
Валові страхові премії зі страхування життя, млн. грн.	81,1	135,3	54,2	67%
Валові страхові премії, отримані від страхувальників фіз. осіб зі страхування життя, млн. грн.	46,4	92,8	46,4	100%
Вихідне перестраховання зі страхування життя, млн. грн.	5,3	6,3	1,0	19%
<i>у т.ч. перестраховикам - нерезидентам, млн. грн.</i>	5,2	6,3	1,1	21%

Слід відмітити стабільне зростання показників сектора **кредитних спілок**: тут мають місце не лише високі темпи нарощування активів, а й суттєве збільшення чисельності членів кредитних спілок, що свідчить про сталий системний розвиток цього сектора фінансового ринку та підвищення довіри населення до нього (рис.5.).

У звітному періоді триває тенденція до зростання сукупних активів кредитних спілок та зміни їх структури у напрямку зростання питомої ваги кредитних спілок із значними обсягами активів.

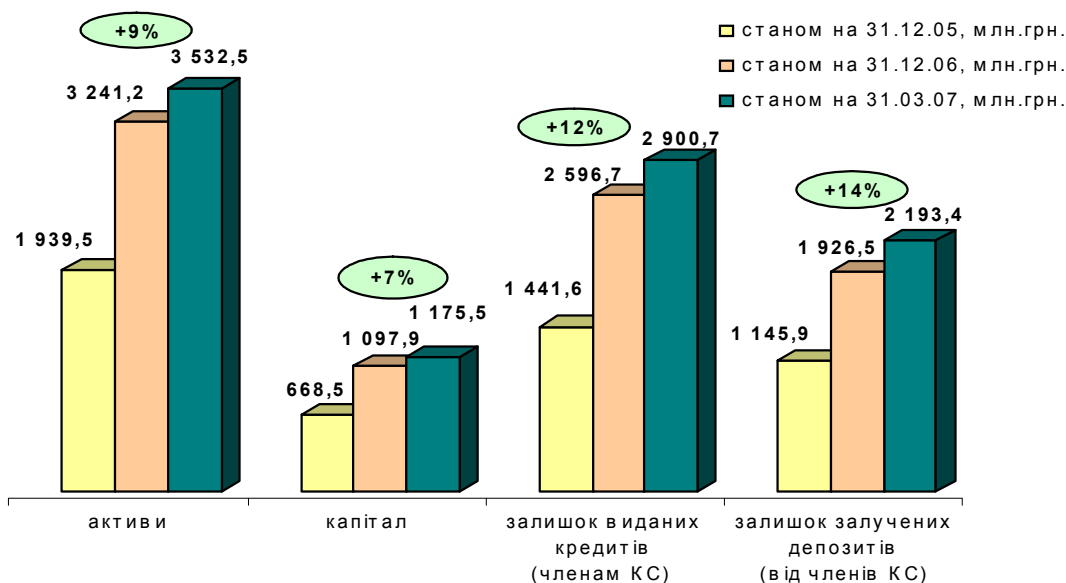

Рис.5. Динаміка основних показників системи кредитних спілок

Протягом 1 кв. 2007 року кількість членів кредитних спілок збільшилася на 25 тис. осіб (близько 1%) і на 31.03.07 становила 1 816,4 тис. осіб, з яких 607,0 тис. осіб, або 33,4% – члени КС, які мають чинні кредитні договори, та 116,8 тис. осіб (6,4%) – члени спілок, які мають внески на депозитних рахунках. Таким чином, протягом 1 кварталу 2007 року кількість „активних” членів кредитних спілок (члени, які мають чинні кредитні чи депозитні договори) зросла на 54 670 осіб або на 8,2%.

У 1 кв. 2007 року відмічається зниження частки осіб, що тимчасово не користуються послугами КС (з 63% у 2006р. до 60% у 1 кв.2007р.) та збільшення часток „активних” членів. Це свідчить про поширення використання послуг кредитних спілок з боку споживачів та про зростання довіри населення до цих фінансових інститутів.

Найбільш динамічним серед ринків небанківських фінансових послуг залишається ринок *недержавного пенсійного забезпечення*. Про це свідчить стрімке зростання не лише активів недержавних пенсійних фондів, а й число їх учасників, а також обсяги пенсійних внесків та виплат.

Темпи зростання активів недержавних пенсійних фондів у 1 кварталі 2007 року, як і у попередніх періодах, випереджали темпи зростання активів банківського сектора. Це дає підставу сподіватися на те, що цей сегмент фінансових послуг займе гідне місце в економічному житті та соціальній сфері нашого суспільства.

Так, протягом 3 місяців 2007 року чисельність учасників НПФ зросла на 23 788 осіб та на кінець 1 кварталу налічувалось 217 123 учасники. Тобто, за 1 кв. 2007 року до системи недержавного пенсійного забезпечення долучилось на 875 учасників більше (близько 4%), ніж за відповідний період минулого року. Кількість учасників системи НПЗ станом на 31.03.07 удвічі перевищує кількість учасників на відповідну дату минулого року (31.03.06).

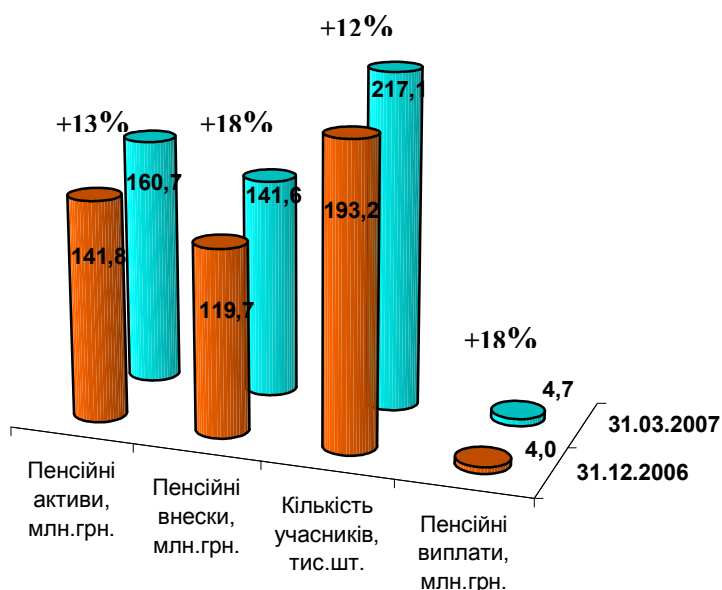

рис.6. Динаміка основних показників системи НПЗ

За результатами 1 кв. 2007 року недержавними пенсійними фондами інвестовано 98,5% пенсійних активів. Структура розміщення пенсійних активів за напрямками інвестування суттєво не змінилась. Як і у попередніх звітних періодах, найбільша частка інвестиційного портфелю спрямовується в облігації українських підприємств (41,9% інвестиційного портфелю станом на 31.03.07, тоді як на 31.12.06 – 41,0%) та розміщується на депозитних рахунках банків (35,9% інвестиційного портфелю станом на 31.03.07, тоді як на 31.12.06 – 35,8%).

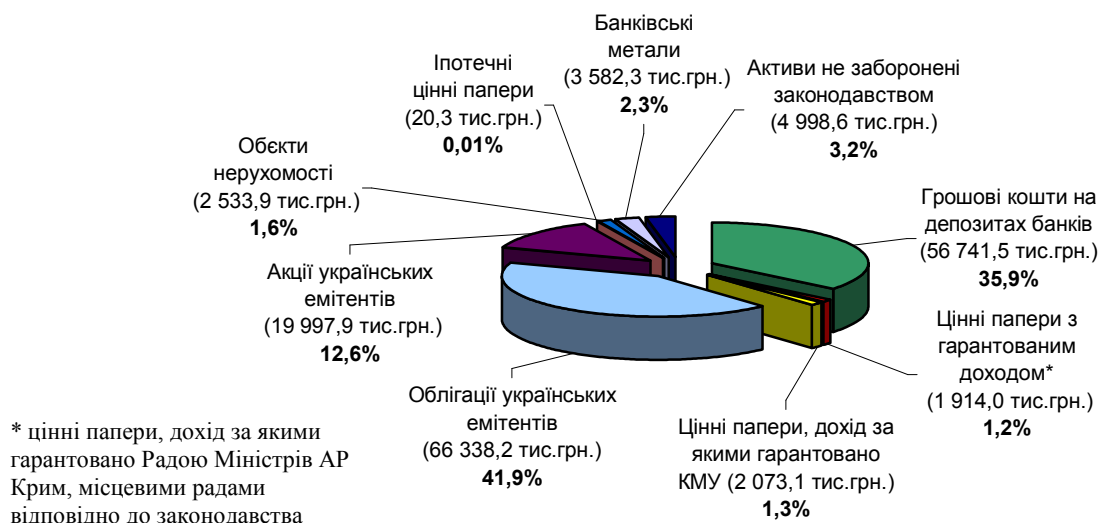

рис.7. Структура інвестованих на 31.03.07 пенсійних активів

Стрімко зростають обсяги фінансових послуг, що надаються **фінансовими компаніями** (табл. 3.). Так, протягом 1 кв. 2007 року фінансовими компаніями укладено 4 656 договорів щодо надання фінансових послуг на суму 5 897,3 млн. грн., тоді як протягом відповідного періоду минулого року було укладено 1 968 договорів на суму 1 960,7 млн. грн.

Таблиця 3.

Вартість укладених фінансовими компаніями договорів з надання фінансових послуг

Вид фінансової послуги	Обсяг фінансового активу, що є предметом договору, млн. грн.	
	1 кв. 2006	1 кв. 2007
Операції з обміну валют	1 278,3	1 845,3
Операції з переказу коштів	259,5	301,5
Залучення фінансових активів фізичних осіб	298,5	3 412,5
Залучення фінансових активів юридичних осіб	42,8	250,6
Послуги факторингу	14,2	41,5
Надання позик	45,8	21,5
Надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів	9,3	18,8
Надання порук (поручительств)	10,7	0,0
Фінансовий лізинг	1,6	2,4
Надання гарантій	0,0	3,3
Всього	1 960,7	5 897,4

Порівняно з відповідним періодом 2006 року дещо змінилася структура обсягів укладених договорів за видами послуг. Так, з 65,2% у 1 кв. 2006 року до 31,3% у 1 кв. 2007 року знизилась питома вага операцій з обміну валют у загальному обсязі наданих фінансових послуг. Питома вага послуги з переказу коштів зменшилась з 13,2% до 5,1%. Зате помітно зріс обсяг послуг, пов'язаних із залученням фінансових активів фізичних осіб із зобов'язанням щодо наступного їх повернення шляхом укладання договорів на управління майном: з 15,2% від загального обсягу всіх видів послуг за результатами 1 кв. 2006 року до 57,9% обсягу послуг за 1 кв. 2007 року.

Обсяги фінансових послуг, наданих юридичними особами – суб'єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але мають визначене законом право надавати фінансові послуги, наведено в таблиці 4.

Таблиця 4.

Обсяги фінансових послуг, наданих юридичними особами, які не є фінансовими установами

Вид фінансової послуги	Обсяг фінансового активу, що є предметом договору, млн. грн.	
	1 кв. 2006	1 кв. 2007
фінансовий лізинг	299,8	659,9
поштовий переказ*	801,9	945,3
Всього	1101,7	1 605,2

* на виконання доручення Кабінету Міністрів України у III кв. 2005 року Держфінпослуг взяла на облік УДППЗ „Укрпошта”.

Таким чином, вартість об'єктів лізингу за договорами укладеними у 1 кв. 2007 року у 2,2 раза перевищує вартість об'єктів лізингу, що були предметом договорів укладених за 1 кв. 2006 року. Разом з тим, середня вартість об'єкту фінансового лізингу знизилась з 609,4 тис. грн. за договорами укладеними у 1 кв. 2006 року до 359,6 тис. грн. за договорами укладеними протягом 1 кв. 2007 року. Як і у попередніх звітних періодах основним видом обладнання, яке є предметом лізингу залишається транспорт (більше 45% вартості усіх чинних на кінець кварталу договорів).

Загальні активи **ломбардів** знизились з початку року на 12% і на кінець I кварталу 2007 року склали 411,4 млн. грн. Незважаючи на деяке зниження кількості **ломбардів**, обсяги кредитування населення ломбардами залишаються відносно стабільними. Протягом I кв. 2007 року ломбарди під заставу майна видали 1 303,9 тис. фінансових кредитів на суму 427,7 млн. грн. (що складає 27% результату всього 2006 року за кількістю та 28% за обсягом). Структура кредитування ломбардами за видами застави, порівняно з початком року практично не змінилась: близько 65% обсягів кредитування здійснюється під заставу виробів із дорогоцінних металів та каміння, 15% під заставу цінних паперів, 12% під заставу побутової техніки, решта (8%) під заставу іншого майна.

Майже 10% обсягу кредитів та кількості кредитів, наданих ломбардами погашено за рахунок заставного майна.